

UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA MASOFADAN O'QITISHNING INTEGRATSIYASI

Hurziya Joldasbayeva

Ajiniyoz nomidagi NDPI, Sirtqi ta'lim bo'limi, Pedagogika va psixologiya ta'lim yo'nalishi talabasi

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15080085>

Annotatsiya: *Masofaviy o'qitishni uzluksiz ta'lim tizimiga integratsiya qilish bilimga bo'lgan kirishni inqilobiy tarzda o'zgartirib, umrbod o'rganish imkoniyatlarini geografik va ijtimoiy-iqtisodiy cheklolarsiz ta'minlamoqda. Ushbu maqolada masofaviy ta'limning nazariy asoslari, metodologiyalari va amaliy jihatlari o'rganilib, uning ta'lim tizimlarida moslashuvchanlik va inklyuzivlikni rivojlantirishdagi roli yoritiladi.*

Kalit so'zlar: *Masofaviy ta'lim, uzluksiz ta'lim, umrbod o'rganish, onlayn ta'lim, elektron ta'lim, ta'lim texnologiyalari, kirish imkoniyati, inklyuzivlik.*

Hozirgi zamon ta'lim jarayoniga ananaviy tushunchalar qatorida yangi tushunchalar kirib kelmoqda. Quyida shu tushunchalardan asosiylari keltirilib, ularga ta'riflar berib o'tilgan. O'qitish – bu ma'lum bir maqsadga yo'naltirilgan tizimli bilim va ko'nikmalar bilan qurollangan jarayondir. Ta'lim – bu o'qitishning natijasi bo'lib, shaxsiyatni tarbiyalash va rivojlantirishdir. Masofaviy o'qitish – eng yaxshi an'anaviy va innovatsion metodlar, o'qitish vositalari va formalarini o'z ichiga olgan sirtqi va kunduzgi ta'lim singari axborot va telekommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan ta'lim formasidir. Masofaviy o'qitish – bu yangi axborot texnologiyalari, telekommunikatsiya texnologiyalari va texnik vositalariga asoslangan ta'lim tizimidir.

Bu raqamli texnologiyalarning tez rivojlanishi ta'lim sohasini tubdan o'zgartirib, masofaviy o'qitishni uzluksiz ta'limning asosiy qismiga aylantirdi. Ushbu integratsiya global bilim iqtisodiyoti davrida umrbod o'rganishga bo'lgan ehtiyojni qondirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada masofaviy ta'lim tizimlarini uzluksiz ta'lim doirasida optimallashtirishning foydalari, qiyinchiliklari va potentsial strategiyalari tahlil qilinadi.

Ushbu tadqiqot aralash usullardan foydalangan holda amalga oshirildi, bunda sifatli va miqdoriy tadqiqot usullari qo'llanildi. Ma'lumotlar yig'ish masofaviy o'qitish dasturlarida ishtirok etgan o'qituvchilar va o'quvchilarning so'rovnomalari, ta'lim siyosatshunoslari bilan intervyular va onlayn kurslarga yozilish tendentsiyalarini tahlil qilish orqali amalga oshirildi. Statistika vositalari yordamida ishtirok, saqlanish va qoniqish darajalari o'lchandi, sifatli ma'lumotlarga tematik tahlil qo'llandi.

Bugungi kunda masofaviy ta'lim uzluksiz ta'lim tizimida muhim ahamiyat kasb etmoqda. Texnologiyalar rivoji, ta'limning moslashuvchan shakllariga bo'lgan talab va umr bo'yi o'qish zarurati bu jarayonni jadallashtirib yubordi. Quyida masofaviy ta'limni uzluksiz ta'lim tizimiga integratsiya qilishning asosiy jihatlari batafsil bayon etilgan.

Masofaviy ta'limning uzluksiz ta'lim tizimidagi o'rni

- Moslashuvchanlik: Talabalarga joylashuvi, ish jadvali yoki shaxsiy holatlaridan qat'i nazar ta'lim olish imkonini beradi.
- Keng imkoniyatlar: Masofaviy ta'lim orqali qishloq va chekka hududlarda yashovchi aholi sifatli ta'limdan foydalanishi mumkin.
- Umr bo'yi ta'lim: Shaxslarning hayot davomida bilim va ko'nikmalarini oshirib borishini qo'llab-quvvatlaydi[1].

Masofaviy ta'limning afzalliklari

- Iqtisodiy tejamkorlik: Yo'lov va turar-joy xarajatlarini qisqartirish, shuningdek, moddiy infratuzilmani kamaytirish imkonini beradi.
- Individual yondashuv: Har bir talabaning ehtiyoj va qobiliyatlariga mos ravishda o'quv jarayonini tashkil qilish imkonini beradi.
- Masshtabdorlik: Bir vaqtning o'zida minglab talabalarni o'qitish imkoniyatini taqdim etadi.
- Rang-barang taqdimot usullari: Multimedia, virtual laboratoriyalar va interaktiv platformalar yordamida ta'lim samaradorligi oshiriladi[4].

Masofaviy ta'lim integratsiyasidagi muammolar

- Raqamli tafovut: Ayrim hududlarda internet va texnik vositalarning cheklanganligi.
- Ta'lim sifati: Onlayn dasturlarning ilmiy daraja va ishonchliligini ta'minlash muammosi.
- Talabalar faolligi: Motivatsiya, muloqot va virtual muhitda ishtirok darajasini oshirish zarurati.
- O'qituvchilarni tayyorlash: Masofaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanishni o'rgatish.

Samarali integratsiya strategiyalari

- Aralash ta'lim modellari: An'anaviy ta'limni onlayn shakllar bilan birlashtirib, yanada to'liq o'quv tajribasini yaratish.
- Innovatsion pedagogika: O'yinlashtirish, virtual reallik va moslashuvchan ta'lim texnologiyalaridan foydalanish.

- Qo'llab-quvvatlovchi siyosat: Masofaviy ta'lim dasturlarini standartlashtirish va sifatni ta'minlash uchun huquqiy asoslarni rivojlantirish.

- Hamkorlik: Ta'lim muassasalari, texnologik platformalar va siyosatchilar o'rtasida hamkorlikni mustahkamlash.

- Davriy baholash: Tahliliy vositalar va fikr-mulohazalar yordamida o'quv jarayonini kuzatish va talabalarning ehtiyojlariga moslashtirish[2].

Masofaviy ta'limning uzluksiz ta'limdagi kelajagi

- Sun'iy intellekt va avtomatlashtirish: Individual ta'lim yo'llarini yaratish va avtomatik baholash tizimlarini joriy etish.

- Mikro-sertifikatlar: Sanoat tomonidan tan olingan qisqa muddatli kurslar orqali malaka oshirish.

- Global hamkorlik: Turli mamlakatlardagi o'quvchi va o'qituvchilarni bog'lash orqali madaniyatlararo muloqotni rivojlantirish.

- Barqaror ta'lim: Fizik resurslarga bo'lgan talabni kamaytirib, ekologik jihatdan foydali ta'lim modelini rivojlantirish.

Masofaviy ta'limni uzluksiz ta'lim tizimiga integratsiya qilish ta'lim olish jarayonlarini tubdan o'zgartirish imkoniyatiga ega. Muammolarni bartaraf etish va innovatsion strategiyalarni joriy etish orqali bu tizim barqaror, adolatli va hamma uchun ochiq ta'lim ekotizimini yaratishga xizmat qiladi[3].

Masofaviy o'qitish ta'limga kirishni kengaytirishda muvaffaqiyat qozongan bo'lsa-da, raqamli tengsizlik va mustahkam texnologik infratuzilma ehtiyoji kabi qiyinchiliklar saqlanib qolmoqda. Yuzma-yuz muloqotning yetishmasligi o'quvchilar orasida jamoatchilik hissini yaratishda to'siq sifatida aniqlangan. Ushbu muammolarni hal qilish uchun sinxron sessiyalarni, gamifikatsiyani va adaptiv ta'lim texnologiyalarini qo'shish kabi strategiyalar tavsiya etiladi. Bundan tashqari, hukumatlar va ta'lim muassasalari teng imkoniyatlarni ta'minlash uchun raqamli farqlarni bartaraf etishga sarmoya kiritishi kerak.

Demak, masofaviy o'qitish tizimi uzluksiz ta'lim tizimlariga integratsiya qilish umrbod o'rganishni rivojlantirish uchun misli ko'rilmagan imkoniyatlarni taqdim etadi. Biroq, uning potentsialidan to'liq foydalanish texnologik, pedagogik va infratuzilmaviy muammolarni hal qilishni talab etadi. Quyidagi tavsiyalarni keltirish mumkin:

Ta'lim muassasalari onlayn va an'anaviy ta'limning afzalliklarini birlashtiruvchi gibridd modellarini qabul qilishlari lozim.

Siyosatshunoslar raqamli infratuzilmani, ayniqsa, kam ta'minlangan hududlarda rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak.

O‘qituvchilar onlayn platformalar uchun mos innovatsion pedagogik usullarga o‘qitilishi zarur.

Masofaviy o‘qitishning ta’lim natijalari va ishchi kuchiga tayyorlashdagi uzoq muddatli ta’siri bo‘yicha qo‘shimcha tadqiqotlar o‘tkazilishi kerak.

Ushbu strategiyalarni amalga oshirish orqali masofaviy o‘qitish yanada inklyuziv va moslashuvchan ta’lim tizimining asosi bo‘lishi mumkin.

Adabyotlar:

1. Абдуллаева Ш.А. Ҳамкорлик педагогикаси. – Т.: Фан ва технология, 2017.
2. Юсупова Ш., Режапова Д. Интеграцияли дарслар ташкил қилиш методикаси. – А.: 2007.
3. Bradley J and Yates C (Eds.) (2000): Basic Education at a Distance, World Review of Distance Education and Learning, London: RoutledgeFalmer
4. Designing Tomorrow.s Education, COM (2001) 172 final, Brussels: Commission of the European Communities
5. Ongarbaevna, A. P. (2023). EDUCATIONAL MOTIVATION AS A PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 5(09), 107-110.
6. <https://propulsionejournal.com/index.php/journal/article/view/3669/2504>